

Uit het oog, uit het landschap

Een ongekend laat-middeleeuws kasteel te Aalter Woestijne

Het grootschalige opgravingsonderzoek op het toekomstige bedrijventerrein van Aalter Woestijne, uitgevoerd in opdracht van W&Z door het VIOE in samenwerking met de UGent, leverde in het najaar van 2010 de restanten op van een 15de-eeuws kasteel, waarvan uit de historische bronnen nauwelijks iets geweten is, en dat zich in het landschap niet meer laat herkennen. Het kasteel was opgericht door een lid van de familie van Vlaanderen, nakomelingen van Lodewijk de Fries, bastaardzoon van graaf Lodewijk van Male, die hem omstreeks 1376 met de heerlijkheid Woestijne beleende.

Uit het archeologisch onderzoek bleek het kasteel zeer grondig te zijn afgebroken. Het circulaire kasteelterrein had een diameter van ongeveer 43 m en was omringd door een 20 m brede gracht. Van het vierkante bakstenen kasteel waren enkel de funderingen van de westzijde met ronde hoektoren nog bewaard. Een divers geheel van gerecupereerde baksteen, afkomstig van het oorspronkelijke(?) Woestijnegood, maakte het gros uit van de getrapte muurconstructie, die een variërende breedte had van 1,75 tot 2,75 m.

Funderingsresten van de westelijke hoektoren.

Uit de historische bronnen is nagenoeg niets geweten van dit kasteel. Enkel een document uit 1530 vermeldt ‘thoude casteel’ op een ‘mote’, waarvan enkel nog wat ‘brycken’ overblijven. Het is dan al zeker verlaten en grotendeels afgebroken. Dit betekent dat het kasteel van Woestijne slechts een honderdtal jaar bestaan heeft. Gezien zijn strategische ligging tussen Gent en Brugge, en de positie van de familie van Vlaanderen aan het Bourgondische hof, is het niet uitgesloten dat de afbraak van het kasteel verband houdt met de oorlogen van Maximiliaan van Oostenrijk, die na de dood van Maria van Bourgondië in 1482 met de grote Vlaamse steden een 10 jaar durend conflict uitgevochten heeft.

VIOE
VLAAMS INSTITUUT
VOOR HET ONROEREND ERFOGOED

**UNIVERSITEIT
GENT**

Waterwegen en Zeekanaal NV
weg van water

Enige luchtfoto uit het omvangrijke archief van Jacky Seméy (UGent) waarop de cirkelvormige kasteelomgrachting zichtbaar is, rechts van het huidige Woestijnegood.

Het cirkelvormige castrale eiland was omgeven door een 20 m brede gracht (Foto Kris Vandervorst).

De gracht bevatte meerdere opvullingslagen, die de verschillende fasen van afbraak weerspiegelden. Aan de zuidoostelijke binnenzijde was een opvallend, zeer organisch afvalpakket aanwezig. Naast grote hoeveelheden aardewerk werden ook duizenden dierenbeenderen aangetroffen. Bijzonder was de aanwezigheid van honderden botten van jachtwild, voornamelijk edelhert, wat wijst op de hoge adellijke status van de bewoners. Op basis van het aardewerk en de munten, kan de opgave en de afbraak van het kasteel gesitueerd worden in het laatste kwart van de 15de of het eerste kwart van de 16de eeuw.

Het Hollandse Muiderslot is een goed voorbeeld van een laat-middeleeuws bakstenen kasteel met ronde hoektorens.

Tekst: Koen De Groot (VIOE)
Opgravingen: Evelyn Schynkel, Mieke Van de Vijver, Jo Jacobs, Kristof Keppens, Stefanie Sadones, Hans Vandendriessche, Jeroen Vanhercke en Jana Van Nuffel (VIOE)
Wetenschappelijke begeleiding: Koen De Groot (VIOE), Jean Bourgeois (UGent), Philippe Crombé (UGent) en Wim De Clercq (UGent)
Opdrachtgever: Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Waterwegen & Zeekanal (WenZ)

200.000 m² oppervlak 7000 jaar geschiedenis

Een meerperiode-site te Aalter-Woestijne

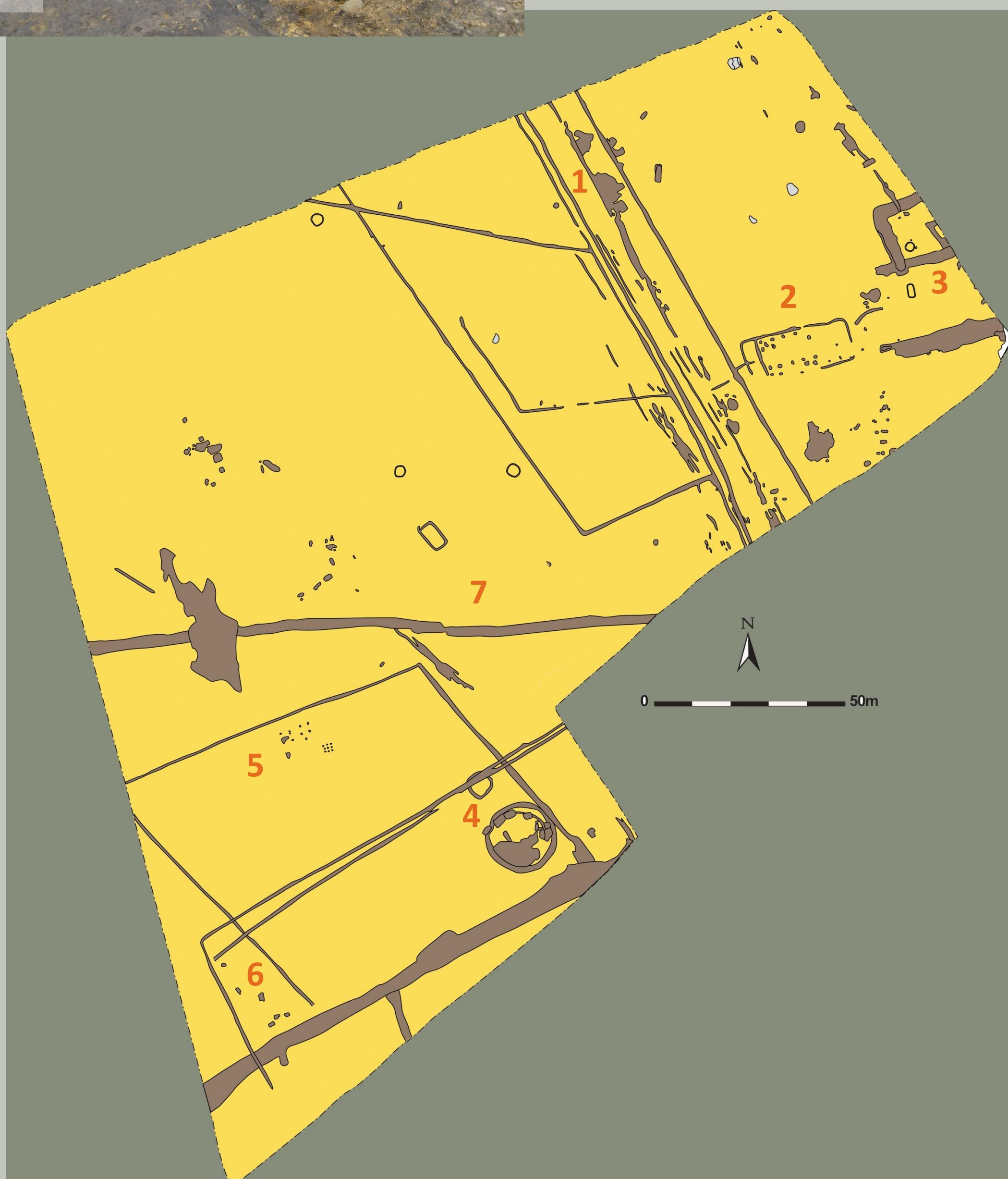

Op het toekomstige bedrijventerrein te Aalter-Woestijne wordt sinds maart 2010 door het VIOE in samenwerking met de UGent een grootschalig archeologisch onderzoek uitgevoerd in opdracht van W&Z. De eerste zone leverde alvast sporen en resten op uit diverse periodes, van de steentijd tot de middeleeuwen.

Romeins wegtracé

Een restant van een Romeins wegtracé werd blootgelegd over een lengte van meer dan 100 m. Enkel de twee zijdelingse drainagegrachten met daartussen enkele karrensporen waren bewaard. De weg is binnen het projectgebied in zuidelijke richting nog verder te volgen.

12de-eeuwse bewoning

In het oosten van het terrein is een drieschepige gebouwplattegrond van ca. 13 bij 9 m zichtbaar, omgeven door een smalle greppel (2). In de omgeving werden een aantal bijhorende erfstructuren opgegraven zoals onder andere waterkuilen, extractiekuilen (3) en (perceels)grachten. Opvallend is dat een aantal van deze grachten parallel met de Romeinse weg lopen. Aardewerkvondsten laten toe het erf in het midden van de 12de eeuw te dateren.

Relicten uit de metaaltijden

De oudste grondsporen dateren wellicht uit de bronstijd. Het betreft twee circulaire grachten, de restanten van twee bronstijdgrafheuvels, reeds waargenomen op luchtfoto's uit de collectie van de UGent. De grootste heeft een diameter van 17 m, en in doorsnede is nog de schaduw te zien van een planken beschoeiing (4). De kleinere cirkel had een diameter van 6 m. Dwars doorheen de eerste zone loopt een meer dan 100 m lange gracht van ca. 2,5 m breed (7). De weinige materiële vondsten, waaronder een glazen armband, wijzen op een datering in de late ijzertijd.

Romeins erf met begravingen

In de Romeinse periode werd op de rand van de zandrug een erf ingeplant (5). Een gracht omzoomde een areaal van 70 bij 85 m, waarbinnen de restanten van een hoofdgebouw en een vier- en een negenpalige spieker werden aangetroffen. Net buiten deze gracht bevonden zich zes brandrestengraven (6). Enkele daarvan hadden een nis met bijgiften die dateren uit de Flavische periode (69-96 n. Chr.).

